

Sygn. akt: III U 80/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2014r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. do SO Monika Obrębska
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Małgorzata Laskowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 czerwca 2014r. w O.

sprawy z odwołania K. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania K. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 3 grudnia 2013r. **znak** (...)

orzeka:

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż K. P. nie jest zobowiązana do zapłaty odsetek od nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 185,59 zł;
- w pozostałym zakresie odwołanie oddala.

Sygn. akt III U 80/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3.12.2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał K. P. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tytułem renty rodzinnej za okres od 01.05.2013r. do 31.08.2013r. w łącznej kwocie 3.773,11 zł. wraz odsetkami naliczonymi do dnia wydania decyzji.

K. P. w dniu 30.12.2013r. (data nadania pisma k.96 a.r.) wniosła odwołanie od powyższej decyzji, do którego załączyła zaświadczenie o podjęciu od 01.09.2013r. nauki w Policealnej Szkole Centrum (...) florysta (k. 94-95 a.r.). W odwołaniu podniosła, że naukę zakończyła w czerwcu i do (...) zapisała się w 26.06.2013r., więc była przekonana, że „płynność renty” jest zachowana. Dodała, że jest w trudnej sytuacji finansowej i nie jest w stanie zapłacić takiej kwoty. W uzupełnieniu odwołania (k.3 a.s.) wniosła o przyjęcie za datę złożenia odwołania - 30.12.2013r., kiedy to złożyła pierwsze odwołanie od zaskarżonej decyzji.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania. Podniósł, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. ZUS wskazał, że pomimo braku uprawnień K. P. wypłacana była renta rodzinna w okresie od 01.05.2013r. do 31.08.2013r., pomimo że uprawniona do renty przerwała naukę, a zatem w okresie tym nie spełniała ustawowych warunków niezbędnych do otrzymywania tego świadczenia.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne, ale jedynie częściowo.

Spór w przedmiotowej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy istnieją podstawy do skutecznego żądania przez organ rentowy zwrotu pobranego przez odwołującą świadczenia w oparciu art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z tym przepisem osoba, która nienależnie pobrała świadczenie, jest obowiązana do jego zwrotu (art. 138 ust. 1). Obowiązek zwrotu obciąża osobę, która nienależnie pobrała świadczenia.

Ustawodawca definiuje nienależne świadczenie w ustępie 2 powoływanego przepisu, stwierdzając, że jest to świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania a także świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z art. 68 cyt. wyżej ustawy dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1. do ukończenia 16 lat;
2. do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
3. bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt. 1 lub 2.

Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że nie może budzić wątpliwości, że ZUS w pełni zasadnie przyjął, iż w okresie od 01.05.2013r. do 31.08.2013r., pomimo braku uprawnień, na rzecz K. P. była wypłacana renta rodzinna. Uprawniona do renty przerwała bowiem naukę, a zatem w okresie tym nie spełniała ustawowych warunków niezbędnych do otrzymywania tego świadczenia. Odwołująca nie poinformowała przy tym organu rentowego o przerwaniu nauki mimo, że o obowiązku tym była pouczana w kolejnych decyzjach o przyznaniu renty rodzinnej (vide akta rentowe). Z dokumentów z akt rentowych wynika, że w ramach weryfikacji uprawnień rentowych ZUS wystąpił do Wyższej Szkoły (...) w O. o udzielenie informacji, czy K. P. kontynuuje naukę (vide k.76 a.r.). W odpowiedzi na powyższe zapytanie (...) udzieliła pisemnej informacji, z której wynikało, że z dniem 25.04.2013r. K. P. została skreślona z listy studentów (vide k. 79 a.r.). Jak wynika z przedłożonych przez odwołującą w dniu 17.10.2013r. dokumentów, ponownie naukę podjęła ona dopiero z dniem 01.09.2013r. (vide zaświadczenie k. 95 a.r.). Powyższe było podstawą do podjęcia wypłaty renty rodzinnej na mocy decyzji ZUS z dnia 28.10.2013r. począwszy od 01.10.2014r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym odwołująca przedłożyła w ZUS zaświadczenie o podjęciu nauki. Okoliczności powyższych odwołań nie kwestionowała. W takim stanie rzeczy nie może budzić wątpliwości, że w okresie od 01.05.2013r. do 31.08.2013r. tj. w okresie kiedy nie kontynuowała nauki, nie spełniała ustawowych warunków niezbędnych do otrzymywania tego świadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie K. P., które dotyczyło zaskarżonej decyzji w całości, okazało się zasadne tylko w części dotyczącej braku podstaw do zwrotu naliczonych do dnia wydania decyzji odsetek. W przekonaniu Sądu Okręgowego nieuprawnione jest stanowisko, że ubezpieczony spóźnia się ze zwrotem nienależnego świadczenia już

w dacie jego pobrania. Wskazać bowiem należy, że skoro świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane, nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej, jako nienależne, podlegają zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji i z tą chwilą następuje też wymagalność roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego. Organ rentowy będzie więc uprawniony do naliczania ustawowych odsetek dopiero wówczas gdy ubezpieczony nie zwróci nienależnie pobranego świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia. Natomiast odsetki, o których mowa w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie biegają przed wydaniem decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Taki pogląd wyraził m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. I UK 210/09 (LEX nr 585713), w którym wyraził pogląd, że nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego do oceny wymagalności nienależnie pobranego świadczenia. Natomiast określenie od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych a nie w prawie cywilnym. SN stwierdził, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 66 ustawy „zasilkowej” uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Sąd Najwyższy podniósł, że "zasady prawa cywilnego", których dotyczy odesłanie, odnoszą się jedynie do odsetek. Zasada określona w prawie cywilnym, odnosząca się do odsetek jest możliwość ich żądania w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (art. 481 § 1 k.c.). Określenie terminu, od kiedy dłużnik - pobierający nienależne świadczenie z ubezpieczenia społecznego - opóźnia się z jego zwrotem nie jest objęte odesłaniem. Nie jest to materia "zasad prawa cywilnego" lecz prawa ubezpieczeń społecznych. "Zasady prawa cywilnego" regulujące opóźnienie dłużnika w spełnieniu świadczenia cywilnoprawnego są różnorodne, uzależnione od rodzaju świadczenia. Odesłanie do prawa cywilnego nie dotyczy terminów wymagalności świadczeń cywilnoprawnych ani - co się z tym wiąże - określenia, od kiedy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. Są to zasady dotyczące odsetek tylko pośrednio. Odesłanie byłoby niejednoznaczne, gdyby rozumieć je tak szeroko, gdyż w prawie cywilnym opóźnienie dłużnika uregulowane jest w różnorodny sposób w zależności od tego, jakiego świadczenia dotyczy. Analogiczne poglądy zostały wyrażone już wcześniej m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2008 r. (I UK154/08, M.P. Pr. 2009 nr 4, poz. 208). Sąd Okręgowy podziela w pełni w/w poglądy, które aktualnie są już ugruntowane w orzecznictwie, dlatego zmienił zaskarżoną decyzję w części dot. naliczenia odsetek za okres poprzedzający wydanie decyzji o zwrocie nienależnie pobranej renty rodzinnej, skoro z treści odwołania wynikało, że K. P. skarży decyzję ZUS w całości, a więc i w części dotyczącej naliczonych odsetek.

Z tych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję jedynie w ten sposób, że ustalił, że ustalił, iż K. P. nie jest zobowiązana do zapłaty odsetek od nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 185,59zł. W pozostałym zakresie odwołanie, jako niezasadne, oddalił w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 kpc.